

Rob's Nieuwsbrief - 107

over sterrenkunde en het heelal

10 juli 2024

Wil Tirion overleden

8 juli 2024

Op 7 juli kreeg ik een mailtje van Govert Schilling, of ik wist dat Wil Tirion op 5 juli was overleden... Ik wist dat niet, en ik voelde me op slag beroerd.

Wil overleed kort nadat hij hoorde dat hij uitgezaaide kanker had, op 81-jarige leeftijd.

Mijn fijne collega, vriend en mentor Wil Tirion is niet meer. Ik heb veel aan hem te danken.

Uranograaf

Wil Tirion was van origine grafisch ontwerper maar zijn hobby was sterrenkunde, of beter misschien: de sterrenhemel. Die combinatie van interesse en vaardigheden leidde ertoe dat hij dé ontwerper van sterrenkaarten van onze tijd op Aarde werd. Hij maakte de sterrenkaarten en kaartjes, en andere illustraties van de situaties aan de sterrenhemel voor vele boeken, tijdschriften en atlassen. Zijn Sky Atlas 2000.0 (uit 1981), en zijn meest uitgebreide werk Uranometria 2000.0 (1987) zijn Wijs bekendste werken. Ik gebruik beide veelvuldig.

Veel uitgevers zullen nu met de handen in het haar zitten: ik zie niet snel iemand het maken van perfecte afbeeldingen van de sterrenhemel voor atlassen, boeken en tijdschriften van hem overnemen. De combinatie van sterrenkundige kennis en inzicht en zijn enorme vaardigheden als graficus maakten hem uniek in de wereld, en dat maakt daarmee de kans op een opvolger erg klein.

Ontmoeting met Wil

Ik ontmoette hem voor het eerst rond 1983-1985, toen hij bij de sterrenkundevereniging

in Alkmaar een lezing gaf over die Sky Atlas 2000.0. We hielden contact en toen mijn eerste eigen Planisfeer uit was (juni 1985) bestelde hij regelmatig tien planisferen bij me, 'om weg te geven aan geïnteresseerde jongeren'. Zijn werk vond hij daarvoor veel te ingewikkeld.

Naar de moderne tijd

Ik kreeg ook adviezen van hem, als ik daarom vroeg en het contact bleef zo, zij het dat we elkaar niet zo vaak 'live' zagen. Een steeds dringender advies was om van de tekenpen en wrijffletters over te gaan naar het softwarepakket Adobe Illustrator, dat hij al sinds 1995 gebruikte. Dat volgde ik op en in de winter van 1999-2000, toen hij mij bij hem thuis uitnodigde, kon hij mij laten zien hoe dat pakket werkt. Het was een openbaring! Niet alleen kon mijn werk niet meer zo maar van vorm veranderen zoals mijn papieren ontwerpen (papier 'werkt'; cirkels werden ovalen), maar het maken van andere, nieuwe versies (andere taal, andere breedte) werd veel gemakkelijker, deels door simpel 'knippen en plakken'. Ik kreeg de bestanden van de noordelijke en de zuidelijke hemel van hem (hij gebruikte een soort planetarium programma maar ik weet niet welk). Zo kon ik, wederom dankzij Wil, planisferen maken voor de hele wereld. En Wil kwam er tot zijn genoegen achter dat ik ook van de muziek van zijn favoriete folkband houd (zie onderaan).

Iets anders is het gebruik van de symbolen voor objecten aan de sterrenhemel als nevels, sterrenstelsels, dubbelsterren, variabele sterren e.d. Daar is feitelijk niet echt een standaard voor. Ik heb mij aan zijn symbolenset geconformeerd, om zo nog iets van een standaard te hebben. Een Nederlandse, maar toch.

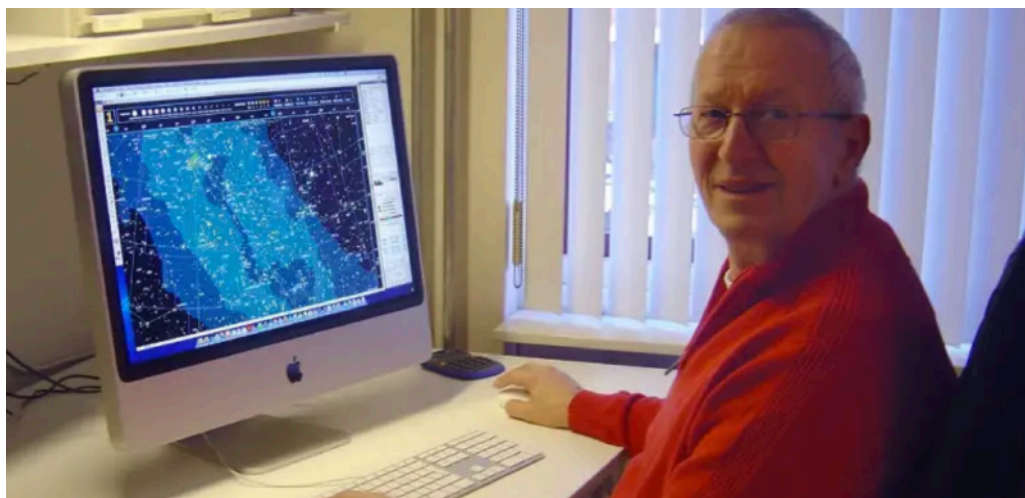
Deze nieuwsbrief verschijnt circa tien maal per jaar en bevat:

- * De sterrenhemel van de maand
- * Nieuws en leuke weetjes over het heelal;
- * Leuke en leerzame lesactiviteiten voor scholen;
- * Nieuws over Rob Walrecht Productions;
- * Speciale aanbiedingen.

Je kunt je aan- of afmelden via www.walrecht.nl.

Basic cursus!

Op 11 september begint mijn uitgebreide basic cursus 'Leer het heelal begrijpen' voor de 8e keer. De cursus bestaat uit 12 lessen, wordt gegeven in Amersfoort en kost € 215,00. Geef je nu op! Zie onze website: www.walrecht.nl/nl/lezingen-cursussen/cursus-leer-het-heelal-begrijpen.

Links: Wil was tot het eind nog bezig om op zijn Mac kaarten te tekenen voor zijn opdrachtgevers. Dit is een al oudere foto van Kelly Kuipers-Noordmans, voor Spacepage.be.

Hierboven: de mooie foto van Wil die je op Wikipedia vindt.

Linksonder: tijdens de presentatie van mijn boek 'Kleine werelden' in september 2022. Tijdens dergelijke presentaties zat Wil bijna altijd vooraan.

Rechtsboven: het proosten op 'Kleine werelden', met Marja en de kleinkinderen (aan wie ik het boek had opgedragen). Wil geniet duidelijk. Hij was toen ziek, door long covid.

Rechtsonder: tijdens de presentaties van 'Voyagers', in maart 2023. Hij en Cokkie zijn in gesprek met Bart Metselaar, die mij hielp met de selecties van verrekijkerobjecten in de nieuwe planisfeerontwerpen en straks ook wil helpen met de objecten die in het nieuwe boek beschrijf. Rechts mijn schoondochter en kleinzoon.

Wil genoot duidelijk van dergelijke evenementen. Tussen die twee presentaties zag ik hem wel al achteruit gaan.

Mentor

Daarna hadden we veel contact, tot vorige maand aan toe. Hij vertelde toen dat hij zich zorgen maakte over Storm Dunlop, de schrijver waarmee hij sterrenkunde jaarboeken maakte, en die een ernstige val had gemaakt... In de eerste jaren van deze eeuw was er zelfs heel veel contact, omdat ik nog zoveel moest leren van Illustrator, en bijvoorbeeld van het in 3D tekenen van banen e.d. En altijd nam hij alle tijd om me te antwoorden (dat ging meestal per e-mail). Vaak zei hij dat hij eerst een belangrijke klus moest afmaken, wat ik natuurlijk goed begreep. En dan kreeg ik 30 minuten later een mailtje waarin hij schreef dat hij het toch maar even eerst had uitgezocht... We kwamen een tijdlang ook wel bij elkaar op bezoek, met een bepaalde regelmaat met de echtgenoten. Dat was altijd erg gezellig. Het stopte geleidelijk, mogelijk door mijn gezondheid en Wil werd natuurlijk ook ouder (wij woonden niet dicht bij elkaar).

In 2021 had ik hem ook weer hard nodig, want toen ging ik over van een Windows machine naar een Mac; dat was wel iets wat hij, als graphics, een zeer goed plan vond!

Ik kreeg in de loop der tijd door dat ik hem als een mentor zag.

Altijd bij presentaties

Heel bijzonder en plezierig was ook dat hij, als ik de presentatie van een nieuw artikel gaf, daar altijd bij was. Hij zat dan steevast vooraan en ik meende hem trots te zien – op mij! Bij de bescheiden presentatie van mijn 70 cm grote 'Superplanisfeer', in 2016, was hij er ook en dat was de eerste keer dat ik hem publiekelijk kon bedanken voor alles dat hij voor mij deed en gedaan had. Ook bij de laatste presentaties, van onze boeken 'De kleine werelden van het zonnestelsel' (eind 2022) en 'Voyagers' (in maart 2023) waren hij en Cokkie er.

Mijn volgende, en mogelijk laatste presentatie (van het boek *Zelf sterrenkijken*, waar ik nog steeds mee bezig ben) zal hij niet meer meemaken. En dat is juist het boek waarin de vier sterrenkaarten van zijn hand komen (een per seizoen), die ik al eind 2019 door hem liet maken. Het was een mooie kans om hem bij een boek te betrekken én hem ook eens te *betalen* voor zijn belangrijke bijdragen. In een mailtje schreef hij toen: 'Vanzelfsprekend blijf ik beschikbaar voor correcties of aanpassingen'...

Het was al mijn bedoeling om dit boek aan hem op te dragen. Die opdracht wordt nu helaas postuum.

Ik ben erg blij hem gekend te hebben en zal hem, zijn steun en waardering erg missen.

Mijn gedachten gaan ook erg uit naar zijn familie, die deze bijzondere, lieve man moet missen.

Rob Walrecht

Govert Schilling schreef een heel mooi In Memoriam voor Sky & Telescope: <https://skyandtelescope.org/astronomy-news/wil-tirion-1943-2024/>.

Steeleye Span

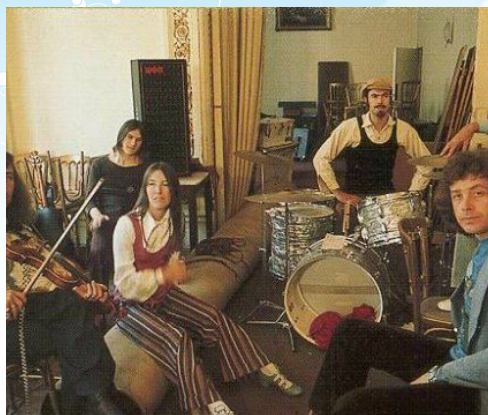
Fans van dezelfde folkband!

Tijdens mijn eerste bezoek aan Wil, eind 1999, reageerde ik op zijn flinke collectie CD's van de folkgroep Steeleye Span (bekend van 'All around my hat', 1975). Daar was ik ook fan van, hoewel ik niet zoveel CD's van ze had.

Hij was blij verrast! Zijn vrouw Cokkie en zijn kinderen vonden het maar niets en ik was vermoedelijk zijn eerste 'fangenoot'. Ik kreeg daarna jarenlang de nieuwste CD's van Steeleye Span, omdat hij er dan twee van bestelde: ook een voor mij! Steeds weer een verrassing.

In 2019 mailde hij dat Steeleye Span vier optredens zou geven, van 14 tot en met 17 november van dat jaar. Ik bestelde ook kaarten, voor het eerste van de vier (in Zwolle), hij zou de laatste avond gaan (in Den Haag). Ik kon hem dus nog op tijd het boekje bij die Steeleye Span Tour opsturen!

Ik sprak met Maddy Prior, de zangeres en het enige originele lid van de band. Ik vertelde haar, in een erg leuk gesprek, dat ik (wat ik noem) astrocartograaf ben en dat een vriend en collega die zondag erna zou komen. Ze vond dat leuk om te horen. Wil vertelde daarna dat hij haar óók had gesproken, zich ook voorstelde (hij noemde zich uranograaf) en zij wist dat nog! Wij vonden dat beiden erg leuk. 'Ons dingetje'! Wil wist ook alles over de band, uit zijn hoofd. Daar kon ik ook niet aan tippen.

Midden, boven: Steeleye Span rond 1975.

Linksonder: een eigen foto gemaakt op 14 november 2019. Wil zag dit enkele dagen later.

Midden: Maddy Prior tijdens dat concert.

Ook nog wat positief nieuws

Nu ik toch een extra nieuwsbrief stuur, ook nog enkele leuke nieuwtjes.

De bezielde tuin

Mijn broer Ruurd en zijn vrouw Yvonne hebben een paradijsje in Zweden: De Bezielde Tuin. Ruurd is een zeldzame expert als het gaat om het telen van bijzondere en oude rassen. Hij is al sinds zijn tienertijd schatbewaarder van de biodiversiteit, toen daar nog bijna niemand mee bezig was, en zet zich hartstochtelijk in om de planten hun kracht en hun oorspronkelijkheid terug te geven.

Hier, op zijn nieuwe website, kun je over zijn visie lezen, en over zijn missie om zijn immense kennis, ervaring en visie door te geven aan nieuwe generaties. Zie:

www.debezieldetuin.nl.

ImagineAbove

Summer school!

je kunt meedoen aan de Summer School van Robert de Jongs mooie initiatief Imagine Above: een serie 30 minuten webinars waar je voor kunt aanmelden!

Zie:

<https://imagineabove.nl/#lezingen>